

Уривки з книги життя.

Євстахія Наконечна

ОЗНАЙОМЧИЙ ФРАГМЕНТ

© Видавництво «Богдан». Усі права застережено.

Фрагмент надано для ознайомлення. Повна книжка — nashaknyga.com.ua

Євстахія Наконечна

Уривки з книги життя

Демкова скрипка

Називався Демко, бо народився в день великомученика Дем'яна, а наш священик хрестив дитину лише тим іменем, яке вона собі принесла. То ж у нашому невеличкому гірському селі, що загубилося серед старих садів і густих лісів, було багато імен, про які в інших селах навіть не чули, бо селяни ще ж переробляли їх на свій лад, щоб легше було вимовляти.

Були в нас Митро, Філька, Тася, Пазя, народжені на Дмитра, Теофілії, Агафії, Пелагеї, але Демко був єдиний і неповторний: сільський філософ, неперевершений жартівник, а найголовніше — співак і музикант.

Любили Демка за його веселу вдачу, хоча не раз через неї доводилося йому і постраждати.

Розвозив на фермі корми, і кожен день, проїжджаючи мимо величезного бугая, завжди насміхався з нього, а ще то батогом цвіркне перед його закільцьованим носом, то свисне, то вилами гепне по жолобі. Так тривало довго, аж одного разу навесні, тільки виїхав із стайні, поставив коні в загорожу і почув, як щось сопе, ніби величезний ковальський міх. Добре, що відійшов недалеко від воза, бо на виході зі стайні стояв бугай, сопів, рив передньою ногою землю, як-от, кінь б'є копитом, націливши зігнуту голову на Демка. Той встиг залізти під воза. Бугай вмить ока опинився біля нього і став гамселити могутньою головою його то з одного, то з другого боку, намагаючись видобути звідти свого кривдника, аж поки з воза залишилися цілими тільки колеса, а все решту перетворилося на купу трісок. Збіглися люди, заледве якось відвели бугая в стайню, а Демко виліз з-під тої купи трісок блідий, як смерть, і попрямував додому.

Більше на ферму не їздив, а незабаром перейшов на тракторну бригаду і сів на стареньке авто. Возив у поле зерно на посів, бочки з соляркою до трактора чи комбайна, їздив у райцентр за запчастинами під час ремонту.

Але Демко не був би Демком, якби і тут з ним не трапилася пригода.

Одного разу послали його аж у Львів. Тільки в'їхав у місто, відразу порушив правила. Пролунав свисток, Демко зупинився, до машини підійшов міліціонер:

— Так... нарушаємо... ваша путьовка...

Демко вийшов з кабіни і подав дорожний лист.

— Так... — покрутив міліціонер у руках листок, — значить, ви Михайлів, а ваші ініціали?

— Бігме не маю, — заломив руки Демко, — відро маю, домкрат маю, ключі маю, а аніціалів не маю! Голова колгоспу не дав.

Міліціонер витріщив на нього очі:

— Ти що, з колгоспу?

— Та з колгоспу...

Міліціонер сміявся, аж сльози текли з очей:

— Ну їжджай, але більше не нарушай!

І Демко щасливо поїхав, радіючи в душі з того, що й штрафу не заплатив, та й права залишилися в кишені. А хлопці довго розказували про Демкову кмітливість.

Особливо любили Демка за його пісню. Вмів і любив співати.

«Не жалуй ми, моя мила, що я п'ю,

Тогди будеш жалувати, як я вму», — заведе ввечері, і не одна дівчина летіла би на крилах до нього, щоб він співав тільки для неї.

«Добре тому коса косить,

Кому мила їсти носить

У поле,

І моя би так косила,

Якби мені мила їсти носила», — краяв своєю піснею дівочі серця, а сам не хотів знати нікого. Казали, що зеленим хлопчиськом полюбив дівчину з сусіднього села, а вона вийшла заміж за другого, коли Демка з іншими п'ятьма хлопцями вивезли в мордовські табори за те, що збиралися на Різдво, як бувало звичайно в селах. Демко грав на скрипці, молодь колядувала, а між тим хтось щось сказав проти влади. Вернувся через п'ять років, жив разом з матір'ю, а коли її не стало, то сам.

Найголовнішою в житті Демка була музика. Для когось мордовські табори були університетами, а для нього — консерваторією. Важко було повірити, що його натруджені великі руки можуть добувати з маленької скрипки такі неземної краси звуки, від яких у грудях ставало млосно, а сльози самі наверталися на очі. Він грав на весіллях, і там завжди було повно гостей, бо йшли не тому, що треба було йти, а тому, що там грає Демко.

Його хата стояла на горбочку, віддалік від дороги, в невеликому яблуневому саду, і коли вечорами тиша спадала на село, Демко сідав на лавочку під яблунею і грав. Звуки його скрипки стелилися над садком, над сільською вуличкою і над сусідськими садами, як стелиться місячне сяйво чи вересневий туман, тільки вони були красивими, але безмовними, а голос Демкової скрипки тривожив душу, кликав кудись у далечінь, будив у серці жаль за чимось таким, що не збудеться ніколи.

Літа пролетіли, як один день, Демко постарів, не ходив уже на роботу, але звуки його скрипки не змовкали, а з кожним роком ставали все ніжнішими, трепетними і сумними.

Довгими літніми вечорами Демко грав, а стомлені денною працею селяни ніяк не могли йти спати, бо не пускала їх Демкова скрипка.

Нараз він занедужав, перестав говорити, ходити, сидів у великому м'якому кріслі, накритий теплим покривалом, а на колінах

лежали його великі красиві руки.

Перед ним на столику лежала скрипка, і Демко дивився і дивився на неї, ніби голубив поглядом, як мати голубить свого первістка, чи наречений кохану дівчину.

Через декілька днів його не стало. Все село прийшло провести Демка в останню путь.

Не думайте, що всі, хто йде на похорон, плачуть за небіжчиком. Ні. Одні плачуть за своїм страченим життям, другі — за рідними, що пішли від них за межу, треті — за тим, що незабаром і їм прийдеться туди йти. І тільки найближча родина плаче за померлим.

За Демком не було кому плакати.

Тільки скрипка лежала самотньо, і здавалося, що вона от-от затужить людським голосом.

Коли закрили труну і стали виносити Демка з хати, нараз у скрипки обірвалася струна, і від цього звуку всі завмерли, а в хаті стало тихо, як у вусі.

І тільки прощальний голос скрипки витав над небіжчиком.

Останній спомин

Лежав у білій лікарняній палаті, і ліниві думки заледве ворушилися в голові, ніяк не могли наздогнати одна одну, і здавалося йому, що він спить, і то зовсім не думки, а якісь білі черви точать мозок, а між ними б'ється лише одна жива думка: що за напасть впала на нього, і чому вона вибрала саме його.

Жив, як усі, працював, як усі, і люди не обминали його добрим словом, і коні були в нього, як змії, і дивилися завше йому в очі своїм лагідним і відданим поглядом.

Нараз плетиво думок перервав кашель, довгий, затяжний, глибокий, що роздирав груди і ніби випалював їх зсередини.

Відколи захворів, кашель став його найлютішим ворогом, його мучителем і катом, що по краплі, повільно і немилосердно висотував сили, розлучив з рідною хатою, вклав у це лікарняне

ліжко, з якого, напевно, більше не встане, бо той проклятий кашель і тепер забирає останні крихти його життя.

Тіло висохло, стало маленьким і легеньким, як у дитини, здавалося, що то суха шкіра не дає тоненьким кісточкам розсипатися по білому лікарняному ліжку, яке вже понад рік слугує йому і домівкою, і родиною, і останнім притулком та порятунком.

Та й обличчя спершу пожовтіло, а потім нараз зробилося попелясто-сірим, в селі кажуть, що то на людину впала земля.

Кістляві груди знову пронизав кашель, але то вже був не кашель, то були якісь низькі грубі звуки, що нагадували чи то люте гавкання собаки, чи грубий сміх, що котився горами і лісами, та й виривалися ці дивні звуки назовні не тільки з грудей, а й з усього тіла.

Йому стало моторошно, але кашель поволі стих, і чисті, виразні картини враз пропливли перед його очима: весела жінка в біленькій хустині ніби щось промовляє до нього, а ось над ліжком схилилась чиясь голова. Гаряче дихання зігріло його леденіюче тіло, а до обличчя впритул наблизився погляд великих вологих очей. Так це ж його кінь, його вірний товариш Юрко прийшов до нього!

• • •

Далі — у повній книжці «Уривки з книги життя.».

nashaknyga.com.ua